

KulturDialog

Totalteater

En særlig form for historieundervisning for danske og tyske skoleelever

Musikskoledag

Musikalsk brobygning

KulturDialog

Et projekt med mange facetter

Kultur i dialog

Når mine kollegaer og jeg i Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig diskuterer ansøgninger til KulturDialog puljen, så sker det i dialog. Vores dialog er kendetegnet ved stor gensidig respekt og forståelse for forskellige synspunkter. Vi lytter til hinanden og argumenterer for vores egen holdning. Der er ingen tabere i dialogen, for vi vil alle det samme:

Mere og bedre kultur til regionens borgere og endnu mere grænseoverskridende dialog.

Mange af de projekter, som vi støtter gennem KulturDialog, handler om at opbygge netværk og lære hinanden at kende. Det er nemlig i det personlige møde over grænsen og dialogen med andre, at vi lærer nyt.

Hvad enten det drejer sig om et sports-, et sprog-, et børne- eller voksenprojekt – det er i mødet med det anderledes, at vi inspireres til at tænke nyt. Vi politikere i Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig har gennem KulturDialog projektet og dialogen med hinanden også lært meget. Vi har forhandlet en

fælles grænseoverskridende kulturaftale på plads, hvilket for alles vedkommende har været en udfordrende men berigende oplevelse. Vores kulturaftale vækker berettiget opsigt både her i regionen men også på europæisk plan. Det kan vi godt være stolte af.

Det er i mødet med det anderledes, at vi inspireres til at tænke nyt

I det sidste 2 ½ år har vi støttet en lang række dansk-tyske mikroprojekter, og mange borgere i grænseregionen har deltaget i projekterne eller været tilskuere. Disse mange grænseoverskridende oplevelser er en god investering i vores region.

Det er i det personlige møde og i dialogen med hinanden, at udviklingen sker.

Povl Kylling Petersen

KulturDialog finansieres med støtte fra de regionale partnere, det danske kulturministerium, Ministerium für Justiz, Kultur und Europa des Landes Schleswig-Holstein samt fra EU's INTERREG 4A program Syddanmark-Schleswig-K.E.R.N.

Kolofon

Redaktion:

Angela Jensen
Anna Kindberg
Anne-Mette Olsen
Christiane Ritter

Udgiver:

Region Sønderjylland-Schleswig
Projektsekretariat KulturDialog
Lyren 1
6330 Padborg
Danmark
Tel: +45 74 67 05 01
kulturdialog@region.dk

Billeder:

Angela Jensen
Svend Kohrt
Martina Metzger
Tim Riediger
Sören Sachau

Grafik & Layout:

Fresh!Konzept

Indhold

Forord **3**

4 Kolofon

6-7
Totalteater krydser grænsen

En særlig form for historieundervisning for danske og tyske skoleelever

8-9 Dansk-Tysk
Musikskoledag

Musikalsk brobygning

10-11

Prisbelønnet dukkespil

Springfrøprisen til kreative skoleprojekter går til marionetprojekt

12-13 Tango
Dans som passion

Kornlager - Kunstlager

Et rum til kunsten

14-15

28-31
KulturDialog

– et projekt med mange facetter

Hjælp til selvhjælp
Projektsekretariat **32-33**

72.5 hours Schlachthof

Streetmekka Sønderjylland-Schleswig

16-17

Sprog forbinder

Der var engang...

Fortællinger uden grænser! **18-19**

20-23 To kulturpolitikere
kommer til orde

Poyl Kylling Petersen og
Max Stark i interviewet

34-35 Markedsføring
er nøglen

KulturDialog arbejder for
bedre grænseoverskridende
markedsføring af kultur

36-39

Statistik

KulturDialogs mikroprojekter i tal

**Billeder siger
mere end ord** **40-43**

**Forskellene
ligger i detaljen** **24-27**

Totalteater krydser grænsen

En særlig form for historieundervisning for danske og tyske skoleelever

De er dykket ned i historien og har mærket på nærmeste hold, hvordan det var på den tid, hvor den danske Dronning Margrethe 1. regerede - omkring år 1400. Monarken besøgte dengang det nuværende grænse-land og døde på tragisk vis af den frygtede pest om bord på sit skib på Flensborg Fjord.

Det dansk-tyske totalteaterprojekt for elever i 7. - 9. klasse giver de unge et nærværende indblik i historien. Birgitte Boelt fra Center for Undervisningsmidler i Aabenraa, der er en af initiativtagerne til projektet, føler sig overbevist om, at eleverne aldrig nogensinde vil glemme en historie, som de selv har medvirket i. De lærer på en anden måde end i den almindelige historieundervisning. Dertil kommer totalteaters specielle form. Der tales næsten ikke under stykket og publikum sidder ikke foran en traditionel teaterscene, men bliver inddraget i begivenhederne. Man går omkring i kulissen og ser på forskellige scenarier.

Totalteater er historie i øjenhøjde

På dansk side har man allerede haft erfaring med et totalteaterprojekt, som fandt sted på Gram Slot i 2011. Den danske teaterinstruktør Johnny Schmidts idé med at udbrede kendskabet til denne teaterform i hele Region Sønderjylland-Schleswig er nu blevet en realitet. Den første opførelse med danske og tyske elever fandt sted på Trøjborg Slotsruin ved Højer i september 2012.

I år dannede området omkring Nikolaikirken på Südermarkt i Flensburg ramme om teaterstykket. Et middelaldermarked blev opbygget på torvet foran kirken og selv præsten blev integreret. Den tyske partner Schiffahrtsmuseum i Flensburg har bl.a. hjulpet med udstyr og rekvisitter.

„Projektet har videreudviklet sig. Ud fra de erfaringer, som vi samlede i det første år, har vi denne gang givet de medvirkende elever mulighed for at mødes før sommerferien og lære hinanden lidt at kende på forhånd. Den tyske teaterinstruktør Folke Witten havde forberedt en slags kombineret skattejagt og quiz om Flensburg. Eleverne fra Nydamskolen overnattede hos familier til elever på Ostseeschule, så på den måde blev den interkulturelle forståelse også fremmet. Alle havde det vældig sjovt“, forklarer Birgitte Boelt.

Totalteater – Dansk-tysk teaterprojekt for skoleelever i 7. - 9. klasse. Til den første forestilling i september 2012 på Trøjborg Slotsruin ved Højer medvirkede elever fra Regionalschule Niebüll og Bredebro Skole. I år deltager Ostseeschule Flensburg og Nydamskolen fra Sønderborg.

Dansk partner: Center for Undervisningsmidler, Aabenraa

Tysk partner: Schiffahrtsmuseum, Flensburg

KulturDialog har støttet projektet med i alt 160.000 DKK / 21.476 Euro over 2 år.

Dansk-Tysk Musikskoledag

Musikalsk brobygning

Musikskoleelever fra hele den dansk-tyske region har givet prøver på deres kunnen. På gader og stræder, i koncertsale, på små og store scener i Husum og Sønderborg blev der fremført sang, musik og dans dagen lang.

Når hundreder af musikskoleelever erobrer byen, så er det ikke kun sjovt for deltagerne, men også for besøgende, turister og publikum, som får en bred vifte af musikalske oplevelser at høre og se.

Den første dansk-tyske musikskoledag fandt sted den 16. juni 2012 i Husum. Mere end 1.000 musikskoleelever lige fra helt små børn i 4-6 års alderen til musicerende og syngende seniorer indtog dengang byens scener. Husum lagde ud i 2012 og investerede mange arbejdstimer i organisation og logistik. Sønderborg kunne drage nytte af erfaringerne fra Husum. „Vi ved, hvor meget arbejde der skal lægges i et arrangement som det her. I år kan vi nyde dagen som musikere og deltagere.

Det glæder os, at det fungerer så fint med kollegerne fra Sønderborg, vi har et glimrende samarbejde, og de har organiseret og forberedt det hele rigtig godt,” fortæller en begejstret Henning Bock, som er leder af Kreis-musikschule Nordfriesland.

Den 8. juni 2013 fortsatte succesen i Sønderborg. Her blev der budt på musikoplevelser på 10 friluftsscener, i kirker og koncertsale. Danske og tyske orkestre, bands og solister gav koncerter. Som led i samarbejdet havde flere dansk-tyske ensembler fundet sammen, som så optrådte sammen i Sønderborg. Ungdomsbigbandet „A minor bigband“ fra Föhr og „Jazz cooperation youngsters big band“ fra Aabenraa vakte stor begejstring blandt publi-

kum med en musikbattle, som er en konkurrence om at høste størst bifald. De 110 danske og tyske strygere i Mariekirken leverede også en overbevisende præstation.

Konceptet har vist sig at holde, det er arrangørerne fra de syv musikskoler i regionen overbevist om. Kontakterne er blevet intensiveret, og også målsætningen om at tage initiativ til en grænseoverskridende og frugtbar udveksling musiklærerne imellem er blevet opfyldt. „Pædagoger og lærere er nu regelmæssigt i dialog med hinanden. Hvordan er forvaltningen organiseret, og hvordan tilrettelægger de andre musikskoler deres undervisning? På den

måde lærer vi af hinanden og kan også forbedre lidt hos os selv. Og det er da et glimrende facit“, forklarer Jan Østergaard, leder af

Sønderborg Musikskole, da en lang musikskoledag i Sønderborg går på hæld.

Selv om projektet ikke får støtte fra KulturDialog i 2014, vil musikskolerne fortsat arrangere dansk-tysk musikskoledag i fællesskab. Ved afslutningen af den musikalske dag i Sønderborg blev det officielle banner overdraget byen Slesvig, hvor musikskoledagen skal afholdes næste år.

Dansk-Tysk Musikskoledag – Den fælles dansk-tyske musikskoledag er arrangeret og planlagt af de syv offentlige musikskoler i Region Sønderjylland-Schleswig (Sønderborg, Nordfriesland, Schleswig-Flensburg, Flensburg, Tønder, Aabenraa og Haderslev). Den anden musikskoledag i rækken i Sønderborg har KulturDialog dokumenteret i billeder og på film. Videoen kan ses på www.kulturfokus.dk.

KulturDialog har støttet projektet med 30.000 Euro / 223.500 DKK fordelt over 2 år.

Prisbelønnet dukkespil Springfrøprisen til kreative skoleprojekter går til marionetprojekt

Stemningen er i top, og spændingen er stor! Bare det at blive nomineret oversteg alle forventninger. Det dansk-tyske marionetprojekt endte med at få overrakt andenpræmien på 15.000 kr. af kulturminister Marianne Jelved.

„Det havde vi virkelig ikke regnet med, vi glæder os så meget over at blive belønnet for det store arbejde“, fortæller Ulla Hansen fra Tinglev Skole. Hun er en af initiativtagerne til det grænseoverskridende projekt „Marionetter taler alle sprog“ og indsendte ansøgningen til kulturministeriet.

Den danske og den tyske skole i Tinglev samt Grund- und Regionalschule Südtondern i Neukirchen deltog i projektet. Kristina Franck, lærer på skolen i Neukirchen, var begejstret for at deltage med sine elever: „Projektet var simpelthen super. Det var første gang, at mine elever var sammen med danske elever og skulle tale dansk. Det var fantastisk at se dem klare sig med de få gloser, som de har lært“.

Repræsentanter fra de tre skoler tager til prisoverrækkelse i København

Godt 100 elever medvirkede i det toårige projekt, var kreative og viste håndværksmæssig kunnen. Desuden lærte de også meget om det at spille med marionetdukke. „Sønderjysk Figurteater har støttet os meget i projektforløbet. De involverede lærere deltog i en forberedende workshop, bagefter var det elevernes tur“, forklarer Ulla Hansen.

Projektet startede i skoleåret 2011/2012. 5. klasserne fra de deltagende skoler startede med at fremstille marionetdukkerne selv. Hoveder blev snittet, der blev malet ansigter på, syet tøj og fundet passende historier til gamle sagn, der var fastlagt som emne.

„Vi kunne konstatere, at det slet ikke var så let at finde fortællinger, som man kendte i begge lande. Derfor valgte vi at beskæftige os med eventyr i projektets andet år“, fortæller Ulla Hansen. Stykkerne blev indøvet i mindre grupper og vist på dansk og tysk for andre skoleklasser, børnehaver og forældre på alle skoler.

I skoleåret 2012/2013 blev der arbejdet målrettet på forestillingerne under en todagesworkshop. Eleverne fra Neukirchen blev indkvarteret på Deutsche Schule i Tinglev, hvilket var med til at gøre kontakten mellem eleverne mere intens. „Eleverne var selvfølgelig lidt tilbageholdende i starten, især på grund af de sproglige barrierer, men det lagde sig hurtigt, da de lærte hinanden lidt bedre at kende“, fortæller Ulla Hansen om workshopens positive effekter. Otte mindre grupper indøvede eventyrene Askepot, Snehvide, Klodshans og Den bestøvede kat. Igen var der forestillinger på alle skoler.

Forløbet kulminerede med turen til København i juni. De delegerede i bussen mindedes de mange fælles oplevelser og glædede sig over belønningen i form af Springfrøprisen. Kulturminister Marianne Jelved roste marionetprojektet i sin tale for at have arbejdet tværfagligt og kreativt. Hun roste desuden, at projektet har gjort brug af dukkespillernes ekspertise fra Sønderjysk Figurteater samt samarbejdet med fler- og mindretalsskoler på tværs af grænsen.

Hvad pengepræmien skal bruges til, ligger endnu ikke fast. Men Ulla Hansen er overbevist om, at denne form for projektarbejde er vigtigt for at styrke skolernes profil og give eleverne andre kompetencer og oplevelser i tillæg til den almindelige skoleundervisning.

Marionetter taler alle sprog – Målsætningen med projektet er, at eleverne fra de deltagende skoler får kendskab til, hvordan figurteater fungerer i praksis. De kan således spille egne forestillinger på dansk eller tysk i mindre grupper. Derved bliver den indbyrdes sproglige forståelse fremmet, og de jævnaldrende elever lærer hinanden bedre at kende og udvikler større forståelse for hinanden, hvilket også er med til at styrke kompetencerne i de to sprog.

Partnerne i det tværfaglige skoleprojekt er den danske og den tyske skole i Tinglev samt Grund- und Regionalschule Südtondern.
Projektperiode: Skoleåret 2011/2012 og 2012/2013

KulturDialog har støttet projektet med 70.590 DKK / 9.475 Euro.

Man kan finde yderligere information, fotos og korte videoklip på www.marionetprojekt.dk

Tango

Dans som passion

Tango Argentino bliver mere og mere udbredt i det dansk-tyske grænse-land. Den blev danset først i Buenos Aires og Montevideo ved Rio de la Plata. Det var i slutningen af 1800-tallet. I dag danser man den i hele verden, den argentinske tango også kaldet Tango Argentino.

I Sønderjylland-Schleswig tryllebinder dansen meget forskellige mennesker og er med til at fremme et multikulturelt fællesskab. Tango Flensburg og Tango Haderslev besluttede sig for at indgå et samarbejde for at udbrede kendskabet til tangoen blandt endnu flere i regionen. De to foreninger mødtes til erfaringsudveksling og fælles aktiviteter og har i fællesskab afholdt to milongaer, som er offentlige tangoarrangementer.

Det første tangobal blev afholdt den 23. juni 2012 i Haderslev, det andet fandt sted den 26. januar 2013 i Flensburg. Mere end 100 danseentusiaster og interesserede begynderdansere besøgte de to arrangementer. På programmet stod workshops, fællesspisning og dans i en stor sal. Til begge tangoballer spillede livebands.

Dans fører sammen – også uden sprogkundskaber

For Petra Gutmann, der var medarrangør på tango-ballet i Flensburg, er det en hjertesag at begejstre mennesker på tværs af grænsen for dans. „De kontakter, som vi knyttede i sommer, har vi kunnet udbygge ved tangoballet i vinter. Afslutningsvis kan vi sige, at projektet har været meget vellykket og vil blive fulgt op af flere initiativer“. Det at danse forener folk selv uden sprogkundskaber.

Peter Andresen fra Tango Haderslev formulerer det kort og klart: „Man kan danse med hinanden uden at tale med hinanden. Det har vist sig, at denne form for samarbejde er den rette vej at gå for også at stable fælles aktiviteter på benene i fremtiden.“

Tangoprojektet er beskrevet udførligt i efterårsudgaven af Kulturfokus-magasinet 2012, hvori tango-ballet den 26. januar også blev annonceret. KulturDialog har fået produceret en videofilm fra ballet, som kan ses på Kulturfokus' hjemmesiden.

Tango – Et af projektets hovedmål var at fremme tangodansen i regionen og udbrede kendskabet til tangoens historie. Det andet mål med at fremme dansernes mobilitet og få fat i nye danseinteresserede er blevet opfyldt. Der kom ikke kun folk fra regionen til milongaerne, i nogle arrangementer deltog også medlemmer fra Tango Fyn.

På hjemmesiderne www.tangoflensburg.de og www.tangohaderslev.dk kan man finde aktuelle datoer på aktiviteter og arrangementer for både øvede og begyndere. Desuden holder dansere og interesserede kontakt via Facebook.

Projektperiode:

Projekt 2012: Midsommerfest og tango på Tørning Mølle den 23. juni 2012

Projekt 2013: Nytårstangobal (milonga) i Logenhaus i Flensburg den 26. januar 2013

Dansk partner: Tango Argentino, Haderslev

Tysk partner: Tango Flensburg

KulturDialog har støttet projektet med 39.932 DKK / 5.360 Euro fordelt over 2 år.

Kornlager - Kunstlager

Et rum til kunsten

Flensborg Fjords Kunst & Kulturforening (FFKK) og studerende fra Universitat Flensburg tilrettelegger grænseoverskridende udstilling sammen. Studerende udstiller egne værker.

Udstillingsstedet er usædvanligt og havde tidligere slet ikke noget med kunst at gøre, men snarere med hårdt arbejde. Lagerbygningen ved havnen i Augustenborg fungerede som kornlager og benyttes i dag ofte til arrangementer og kunstevents. Vægge, lofter, gulve og de gamle træstolper bærer præg af forgangne tider, og det er netop denne atmosfære, det dæmpede lys, den let indelukkede lugt og det særlige klima, som kunstnere og udstillere sætter pris på. De vil give kunsten (et) rum og går på jagt efter særlige steder til den.

Kornlageret i Augustenborg opfylder disse kriterier, og idéen til projektet „Kornlager-Kunstlager“ var således født.

„Vi besøgte kornlageret og lod os inspirere, tog masser af billeder og inspicerede hver en krog“, fortæller studerende Arina Theel begejstret. Hun har gennemført uddannelsen Kultur, sprog og visuelle medier i Flensburg og deltog i projektet i sit sidste bachelorsemester.

Kunstnersammenslutningen FFKK (Flensborg Fjords Kunst & Kulturforening) har samarbejdet i mange år og tilrettelagt udstillinger for sine danske og tyske kunstnere. Gæster har også kunnet finde et forum her. Projektet „Kornlager-Kunstlager“ gav således studerende fra Universitat Flensburg, fagområde Kunst und visuelle Medien, mulighed for at præsentere egne kunstværker og forberede udstillingen sammen med FFKK. På den måde har de studerende i tillæg til den akademiske uddan-

nelse også kunnet samle praktiske erfaringer og knytte kontakter inden for kunstens verden. „Vi søgte om at blive en del af projektet med en idébeskrivelse. Jeg ville absolut kreere mit eget kunstværk til denne udstilling og blev utrolig glad, da jeg fik at vide, at jeg måtte være med“, forklarer Arina Theel.

De studerende blev inddelt i to grupper, en organisatorisk og en kunstnerisk. Organisationsteamet tog sig af de mere praktiske ting i forbindelse med udstillingen og markedsføringen i hele regionen, af budgetter samt layout af flyers og plakater.

Den anden gruppe skabte meget forskellige kunstværker som rum- og lysinstallationer, skulpturer og kreationer i usædvanlige materialer, og de havde alle en relation til den gamle lagerbygning. „Under vores rundgang var vi også oppe på bygningens loft. I et

hjørne lå der et par gamle jutesække, der var beskidt og støvet, fyldt med duemøg og fjer, men jeg kunne alligevel ikke slippe jutesækkene. Jeg gjorde mig mange tanker og afprøvede lidt af hvert med jute som materiale. Til mit kunstværk „Liegen geblieben“ har jeg limet jutesække fast til en stor spånplade og arbejdet med farve og forskellige planer“, fortæller Arina Theel. „Det var utrolig meget arbejde ved siden af studiet, men det har været det værd. Her kunne jeg udleve mit kunstneriske potentiale og vise det frem offentligt. En fantastisk chance og erfaring.“

FFKK samarbejder for første gang med en partner på universitetsniveau og får derigennem impulser til foreningens eget fremtidige arbejde. Udstillingen blev vist i kornlageret i Augustenborg i perioden 23. juni til 1. juli 2012. Forberedelsesfasen varede ca. tre måneder. Projektet videreføres i Flensburg med studerende under titlen „ARTgoing“.

Dansk partner: Flensborg Fjords Kunst & Kulturforening (FFKK)
www.ffkk.org
Tysk partner: Universitat Flensburg
www.kunst-textilmedien.de/fuetterer.html

KulturDialog har støttet projektet med 29.800 DKK / 4.000 Euro

Man kan finde yderligere information om projektet på adressen <http://kunstlager-kornlager.jimdo.com>

72.5 hours Schlachthof

Streetmekka Sønderjylland-Schleswig

Grænseoverskridende street-kulturarrangement som familieevent / BMX'ere også kendt uden for regionen

Når BMX'erne og skaterne inviterer, bliver der altid budt på masser af underholdning - halsbrækende stunts inklusive! „72,5 hours Schlachthof/Dockyard/Butcher Jam“ på det tidligere slagteri-område i Flensburg tiltrækker mange aldersgrupper. I pinseweekenden 2012 blev der stabled et alsidigt program på benene med bl.a. „Spiel-mobil“ og hoppeborg, kuglerullebane, bungee-trampolin, fodboldturnering, graffiti showcase, klovneri, ildshow, t-shirttryk, ponyridning, parkour. Samtidigt fandt en BMX-contest med danske og tyske deltagere sted og om aftenen så Butcher Jam med forskellige DJ's og Dockyard Musikfestival med forskellige bands fra regionen. Fredag før pinse var forbeholdt skoleelever fra Flensburg og omegn. Arrangementet havde i alt 12.000 gæster.

Skaterne fra Sønderborg og Flensburg har nu mødet til grænseoverskridende events gennem et par år. Initiativtagerne Dirk Dillmann fra Sportpiraten Flensburg, Jacob Gjørtz Christensen fra Sønderborg Skatehal og Per Nielsen, leder af Tinglev Ungdomsklub, har været i faglig dialog og regelmæssigt udvekslet erfaringer siden 2009. Sammen har de skabt „Streetmekka Sønderjylland-Schleswig“. „Streetmekka har medvirket til, at det gamle slagteriområde Schlachthof nu også bliver besøgt af danske skatere og BMX'ere“, forklarer

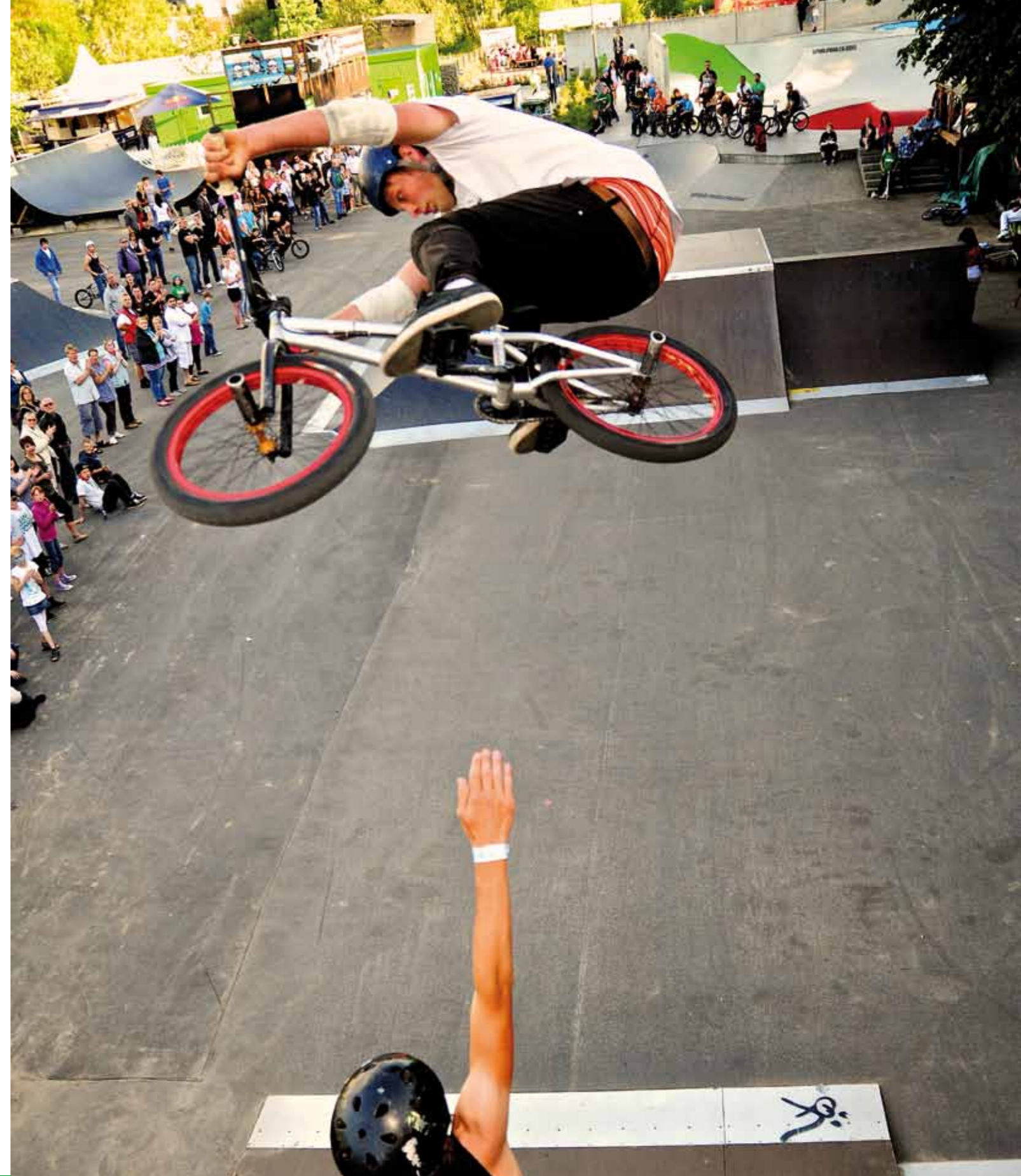
Dirk Dillmann. Arrangørerne understreger, at netværksdannelse på tværs af grænsen har været med til at udbrede kendskabet til streetkultur i hele regionen.

Skull Cult BMX & Skate Contest:

I 2012 støttede KulturDialog to projekter med skatere og BMX'ere. Det var familiearrangementet „72,5 hours Schlachthof“ i Flensburg og „Skull Cult BMX & Skate Contest“ på slotsøen ved Gottorp Slot i Schleswig.

Til denne contest i dagene 24. - 26.8.2012 havde

man opstillet „Bike Fight Park“ fra Randers ved slottet. Projektet har slået bro mellem sport og traditionel udstillingstradition. De unge BMX'ere og skatere havde indtil da haft meget få berøringspunkter med klassiske institutioner som museer. Efter skate- og BMX-contesten var der guidet rundvisning på udstillingen „Hoved og kranie i menneskets kulturhistorie - kraniekult“. Projektet lagde således op til et usædvanligt møde mellem to forskellige kulturer og gav projektdeltagerne mulighed for en helt anderledes grænseoverskridende dialog. Takket være støtten fra KulturDialog og den målrettede markedsføring er kendskabet til skateparken og Sportpiraten i Flensburg steget markant også uden for regionens grænser.

Partner Danmark: Sønderborg Skatehal e.V., Den Sønderjyske Kulturaftale
Partner Tyskland: Sportpiraten e.V., Flensburg

Yderligere information på
www.skatepark-flensburg.de | www.sportpiraten.com | www.skatehal.dk

KulturDialog har støttet projekterne med i alt 186.250 DKK / 25.000 Euro.

Sprog forbinder Der var engang... Fortællinger uden grænser!

Projektet „Sprog forbinder - fortællinger uden grænser“ er en eventyrworkshop for børn fra 4. klasse. De to eventyrfortællere er på farten sammen i grænselandet.

Det er november. Udenfor er vejret trist og koldt. Indenfor venter skolebørn i alderen 10 - 13 år spændt på, hvad der skal ske. Lyset bliver slukket, stearinlysene bliver tændt, og der hersker en hyggelig, hjemlig atmosfære. Alle børn sidder på puder og tæpper på gulvet. Eventyrfortæller Ina Nørskov Eskildsen fra Randers kommer ind, hun er udklædt og stiller sig op foran det unge publikum og begynder at fortælle. Der var engang ... og hun tager eleverne med på en rejse mod nord. Til Island til mystiske væsener, syngende vinde, talende træer, helte og andre, som endnu ikke er blevet det. Det handler om mørke huler og onde

magter. Børnene lytter spændt. Fortællingen ender godt, og alle ånder lettet op. Så betræder Susanne Schoppmeier fra Schleswig rummet og fortæller eventyret en gang til, denne gang på tysk. Hun har en anden fortælle måde, understreger forskellige passager mere differentieret og giver helten et overraskende andet ansigt. Eleverne lytter igen, som var de tryllebundet. Sprog forbinder!

„Det særlige ved at fortælle eventyr er, at vi altid er helt tæt på publikum. Vi læser ikke op af en bog, vi fortæller. Så kan vi reagere mere direkte og holde øjenkontakt“, fortæller Susanne Schoppmeier, der er uddannet og passioneret eventyrfortæller. „Vi har hver vores måde at fortælle på og arbejder med forskellige effekter med stemmen som værktøj og forstillet dramatik. Det at fortælle eventyr har været en tradition gennem århundreder i hele verden, og den dag i dag, i vores hektiske verden fuld af skærme og moderne medier, er det stadigvæk aktuelt og

attraktivt“, fortæller Susanne Schoppmeier.

Sådan opstod idéen til at tage ud på skoler med eventyrene og benytte begge sprog i grænselandet. Gennem KulturDialogs støtte var økonomien på plads. Så kunne projektet gå i gang. Seks dage i november 2012 besøgte Ina Nørskov Eskildsen og Susanne Schoppmeier mindretalsskoler i det dansk-tyske grænseland, som hver havde en klasse fra nabolandet på besøg. Efter eventyrtimen tegnede eleverne deres personlige highlights fra fortællingerne med farvekridt på store ark og lagde dem kronologisk i en stor kreds på gulvet.

„Det var ret imponerende at se, hvad der kom ud af det. Elever, som ikke kendte hinanden, talte om deres billeder, og på den måde blev historien nærmest fortalt en gang til, og der blev også gjort spændende opdagelser“, fortæller Susanne Schoppmeier.

I eventyrdagens anden del blev der fortalt et kort eventyr på begge sprog. Børnene fik så spontant mulighed for at gengive eventyrene på deres foretrukne sprog. „Det var et meget vigtigt punkt for os. Der var elever fra den tyske mindretalsskole, som hellere ville tale dansk og omvendt. På den måde blev vores mål med sproglig og kulturel udveksling nået gennem leg“, forklarer den begejstrede fortæller.

I år er der planlagt flere skolebesøg. I dagene 11. - 14. november er de to eventyrfortællere på tur i Sydslesvig, og i dagene 18. - 21. november er de i Nordslesvig. „Så har vi svenske eventyr på programmet. Vi har også fået tilmeldinger fra flertalsskoler, så det bliver en helt

ny erfaring for os og eleverne“, siger Susanne Schoppmeier, der glæder sig til efteråret.

I alt deltog ca. 50 elever fra hvert land i projektet „Sprog forbinder - fortællinger uden grænser“. I 2012 nåede man ud til ca. 300 elever. I november 2013 afholdes der fire arrangementer på begge sider af grænsen, og der vil således deltage ca. 400 elever i eventyrworkshopperne.

Dansk partner: Foreningen NORDEN fra Kruså
Tysk partner: Förderverein Fairytale e.V. fra Schleswig

Yderligere information om foreningerne kan findes på hjemmesiderne www.maerchenverein.de og www.foreningen-norden.dk

KulturDialog har støttet projektet med i alt ca. 16.000 Euro / 119.200 DKK.

To kulturpolitikere kommer til orde

Povl Kylling Petersen og Max Stark ser tilbage på deres tid i kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig og drager konklusioner.

Den danske og den tyske kulturpolitiker besvarede spørgsmål i hele tre timer. De diskuterede, sammenfattede og lod de forgangne tre år passere revy.

Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig

Poul Kylling Petersen og Max Stark har siddet i Region Sønderjylland-Schleswigs kulturudvalg siden 2008 og benytter under interviewet blot den korte form KSS (Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig).

„I 2010 blev udvalgets vedtægter ændret, så det altid skal være partnernes kulturudvalgsformænd og et medlem af de respektive kulturudvalg, der får plads i det dansk-tyske udvalg. I

2011 blev jeg så valgt som formand og Max Stark som næstformand. Der er netop blevet udnævnt en ny formand, for formandsposten skifter nemlig hvert andet år, så vi på skift har en dansk og en tysk formand“, forklarer Povl Kylling Petersen.

Max Stark tænker tilbage og medgiver, at han først lige skulle vænne sig til strukturerne og procedurerne i det dansk-tyske udvalg. Men de danske medlemmers begejstring for kulturarbejdet „smittede“, og Regionskontorets forberedende arbejde

var „forbilledligt“. „Som politiker sidder man jo i forskellige udvalg og organer, og det er ikke alt sammen, der er lige sjovt. Men jeg har altid set frem til møderne i KSS“, fortæller Max Stark.

Kulturen som motor

Nord for grænsen bor der ca. 250.000 mennesker i Region Sønderjylland, og syd for grænsen bor der godt 450.000. Sammenlagt giver det således 700.000 mennesker, der bor, arbejder, stifter familie og har fritidsbeskæftigelse her. For Povl Kylling Petersen er det grund nok til at betegne hele regionen som en metropol: „Vi er mange! Sammen

er vi en vækstregion med et stort potentiale. Her kan kulturen være udslagsgivende og en motor med henblik på også at motivere folk fra andre lande og regioner til at slå sig ned her. Det, som vi har skabt her, er unikt i hele Europa og er kun starten på det nu formaliserede grænseoverskridende kulturarbejde.“

Sammen er vi en vækstregion med et stort potentiale

Max Stark har været medlem af Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig siden den 25. juni 2008 til 12. september 2013 og Povl Kylling Petersen var medlem fra december 2008 til februar 2010 og igen fra 26. januar 2011.

Vidtfavnende projekter

Kulturudvalget har bl.a. til opgave at bevilge mikroprojekter under KulturDialog, og ansøgningerne har dækket områderne kultur, sprog, børn, unge og sport. Max Stark er flere gange blevet overrasket over, hvor bredt projekterne spænder, og hvor mangfoldige idéerne har været. „Utroligt, hvad man kan finde på! Vi har set så mange forskellige projektidéer. Det er helt fantastisk! Vi har altid gerne villet støtte så mange projekter økonomisk som muligt. Også selv om det ikke altid var de store beløb.“ Det er Povl Kylling Petersen helt enig i. Nogle gange var det bare udgifterne til en bustransport, som blev betalt af KulturDialog, for at muliggøre et skoleprojekt og udveksling mellem danske og tyske skoleelever. De små, mellemfolkelige projekter er lige så værdifulde og vigtige som store og dyre fyrtårnsprojekter. Og netop derfor bakker begge kulturpolitikere også op om en pulje til mikroprojekter i regionen i fremtiden.

Masser at vælge imellem

Alle ansøgninger om mikroprojekter er på forhånd blevet vurderet af Kulturfaggruppe Sønderjylland-Schleswig eller Kontaktfaggruppen og derefter sendt videre til udvalget for bevilling. „Det var en stor hjælp for os politikere. Nogle projekter blev diskuteret, andre godkendt med det samme eller også afvist. Vi valgte ikke altid den nemme løsning, og nogle gange fulgte vi heller ikke faggruppens indstillinger“, forklarer Max Stark. I den forbindelse spillede det ingen rolle, i hvilken region eller inden for hvilket fagområde projektet skulle gennemføres. Den geografiske fordeling og bredden i projekterne var vigtigere. „Vi har altid handlet som et dansk-tysk udvalg, og her var det uvæsentligt, hvilken

partner vi repræsenterede“, forklarer Max Stark.

Povl Kylling Petersen tilføjer: „Selv om vi jo i grunden havde

to roller, en som medlem af udvalget og en som repræsentant for partneren, så var det altid det respektive projekt, der var vigtigt. Det glædede mig selvfølgelig, når der var et projekt fra Aabenraa imellem, men jeg har bakket lige så meget op om andre projekter. For det er jo merværdien for hele regionen, det kommer an på.“ Og for det meste er det også gået fredeligt og harmonisk for sig, er begge enige om. Her afhænger det også af, om man har den rigtige formand, mener Max Stark og nikker anerkendende over mod Povl Kylling Petersen. „Han har inddraget os alle og gjort det nemt for os at træffe den rigtige beslutning. Han var den rette mand på den rette post!“

Statistikken for projektet viser, at partnerne ikke har indsendt det samme antal projekter og har fået udbetalt forskellige beløb i støtte. Men partnerne har fået udbetalt flere midler netto, end de har bidraget til projektet med. Større byområder og de lidt større byer har naturligvis haft lettere ved at stable projekter på benene, men det afhænger også altid af, hvor aktiv et område er. Naturligvis har nogle partnere nogle gange været skuffede, det kan ikke undgås, men i det store og hele, mener Povl Kylling Petersen og Max Stark, er de fastlagte målsætninger blevet nået. „Jeg ser mikroprojekterne som et perfekt grundlag for det dansk-tyske kulturarbejde, de holder sammen på kulturaktørerne og gør det muligt at starte nye sammenslutninger. Det kommer i høj grad an på borgerne, for uden dem kan interkulturelle projekter ikke fungere“, forklarer Povl Kylling Petersen.

Målet er at få dansk-tysk kultur til at vokse sammen

Povl Kylling Petersen og Max Stark har lige fra starten forfulgt det overordnede mål, der gik ud på at etablere en fælles kulturregion, som ikke hindres af skillelinjer og landegrænser. „Her har danskerne været et forbillede for os, for de har jo haft Den sønderjyske kulturaftale siden 2008 og har erfaring med samarbejde på tværs af kommunale grænser. Vi ønskede at få en kulturaftale på tværs af landene, og det har vi hele tiden holdt os for øje“, forklarer Max Stark, og formanden på den anden side af bordet supplerer: „Der var ikke noget alternativ“. Det hele tog selvfølgelig sin tid, der blev ført diskussioner, lavet

udkast, som blev ændret eller forkastet. Der blev lavet en finansplan, som skulle passere diverse beslutningsorganer i en tid, hvor kasserne er tomme, og den var tæt på slet ikke at blive vedtaget til sidst. „Ja, kort før underskrivelsen af kulturaftalen i april var der et par kritiske situationer, hvor der bl.a. opstod uenighed med kulturministeriet“, forklarer Povl Kylling Petersen. Max Stark supplerer: „Nogle af politikerkollegaerne skulle først overbevises og beroliges, og der blev indkaldt til ekstraordinære møder“. Men den 10. april 2013 var aftalen så på plads. Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig blev officielt underskrevet på Schifffahrtsmuseum Flensburg af alle syv partnere, kulturminister Marianne Jelved, Region Syddanmark ved Lasse Krull og Anke Spoorendonk, Ministerin für Justiz, Kultur und Europa des Landes Schleswig-Holstein. Det var et helt særligt og historisk øjeblik, er begge enige om.

Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig skal nu udfyldes med konkret indhold

Det første skridt er nu taget. Nu skal kulturaftalen udfyldes med konkret indhold og borgernes mobilitet på kulturområdet forbedres. „Grænsen udgør stadigvæk en mental barriere. Vi må arbejde på at få den nedbrudt yderligere og gøre vores danske naboer interesserede i arrangementer og aktiviteter i Tyskland og omvendt. Her er de elektroniske og nye medier en hjælp for os. Kendskabet til Kulturfokus' hjemmeside skal udbredes yderligere, og den skal afspejle den kulturelle mangfoldighed i regionen.“ Og så er der også lige sprogbarrieren. Begge nikker: „Ja, det lader sig ikke benægte. Manglende sprogkundskaber kan være en hindrende grund til ikke at tage til kulturarrangementer på den anden side af grænsen. Man skal bare prøve det en enkelt gang. Næste gang er det slet ikke så svært“, mener Povl Kylling Petersen. I mange forretninger i Flensburg bliver der jo allerede talt dansk, og den tosprogede skiltning i byen er ifølge den danske politiker også forbilledlig. „Det vil vi også have indført i Aabenraa. Vi har indledt forhandlinger med de ansvarlige ministerier. Allerede ved grænsen vil vi placere et skilt med teksten „Herzlich willkommen“ for helt tydeligt at vise, at vi er glade for tyske gæster og besøgende“, forklarer Povl Kylling Petersen. Nogle kulturinstitutioner har jo også allerede tosproget skiltning og reklamemateriale, men mange andre må følge trop. „Jeg slår til lyd for sprog-

projekter, har idéer til sprogophold i regionen for regionens borgere“, forklarer Max Stark og medgiver, at han endnu ikke har været på det sprogkursus, som han egentlig har lovet. Og her handler det jo slet ikke om perfektion, men om kommunikation og forståelse. Ja, der er stadigvæk meget, der skal gøres, og man kan ikke hvile på laurbærrene nu, men må også gøre det klart på højeste politiske sted, hvor vigtigt det fælles kulturarbejde er for regionen, lyder det fra Max Stark.

Fremtiden for den fælles kulturregion

Tiden i kulturudvalget lakker mod enden for Povl Kylling Petersen som formand og næstformand Max Stark. Hvilke råd vil de give de nyvalgte medlemmer med på vejen?

„Kultur forbinder. Enten er man for eller imod den. Man kan ikke være lidt for eller lidt imod. Mit håb er, at de nye udvalgsmedlemmer er deres ansvar bevidst og ikke afgiver kompetencer. Det er vigtigt at brænde for kulturen, så kan man rykke en masse, selv om budgetmidlerne er små“, hævder Max Stark. „Ja,“ supplerer Povl Kylling Petersen, „man skal ville og turde noget!“

Alt i alt har den største succes hidtil været underskrivelsen af kulturaftalen. Titlen som kulturhovedstad i 2017 og sammenlægningen af de to symfoniorkestre blev desværre ikke til noget. „Egentlig lidt ærgerligt, for det med orkestrene kunne være blevet noget rigtig stort og have gjort os kendt langt uden for regionens grænser“, siger Povl Kylling Petersen afslutningsvis.

Max Stark, Flensburg
Årgang 1944
Suppleant Kulturudvalg Stadt Flensburg

Povl Kylling Petersen, Aabenraa
14. august 1952
Kulturudvalgsformand Aabenraa Kommune

Forskellene ligger i detaljen

Det er to erfarne kulturdamer, der har sat hinanden stævne på et lille sommervarmt kontor i Padborg. Helle Barsøe fra Center for Kultur, Sønderborg Kommune, og Claudia Koch fra Kulturstiftung Schleswig-Flensburg har lovet at fortælle om, hvordan de ser udviklingen i det grænseoverskridende kultursamarbejde i de seneste år.

Listen med forberedte spørgsmål er lang, men det viser sig hurtigt, at de to kollegaer fra Kulturfaggruppe Sønderjylland-Schleswig har så mange kommentarer til hinanden, at snakken hastigt skifter mellem anekdoter fra kulturfaggruppens spæde start til ønsker for fremtiden.

Det grænseoverskridende kræver noget ekstra

Det kræver stadig ekstra tid og ressourcer at forberede et dansk-tysk kulturprojekt, er både Helle Barsøe og Claudia Koch enige om, men de synes alligevel, at det er blevet lettere at overbevise kulturaktørerne om fordelene ved at samarbejde grænseoverskridende. De gode historier om synergieffekt, og at man kan lære meget af hinanden, baner vejen for andres lyst til at samarbejde over grænsen, fortæller Helle Barsøe. Det kræver bestemt noget ekstra at opbygge dansk-tyske samarbejdsstrukturer, men de personer, der har gjort det, er meget positive, supplerer Claudia Koch og tilføjer: "Jo længere mod nord i Kreis Schleswig-Flensburg desto mere åbne er kulturaktørerne over for grænseoverskridende samarbejde; i den sydlige del er det sværere at overbevise om fordelene, og det

skyldes nok både afstanden og de manglende erfaringer. Her skal der gøres en større indsats, så det dansk-tyske samarbejde også kan blive et naturligt valg i yderområderne af regionen".

Vores krav er blevet større

Støttemidlerne fra KulturDialog puljen er eftertragtede, og det er ikke noget problem at få ansøgninger nok. Men er kvaliteten af projekterne blevet bedre gennem årene? Claudia Koch er sikker i sin vurdering. Projektideerne bliver stadig bedre, og ansøgningerne til KulturDialog puljen er både interessante og nyskabende i deres indhold.

"Jeg oplever, at kulturaktørerne er blevet mere selv-kritiske og ambitiøse, og jeg selv er også mere kritisk i min rådgivning til kulturaktørerne. I forhold til tidligere lægger jeg endnu mere vægt på, at der opbygges bæredygtige netværk, og at projektetaktørerne er aktive på begge sider af grænsen", fortæller Helle Barsøe, og hun bakkes op af sin kulturkollega. Vores krav til kvalificerede projekter er blevet større, er de begge enige om. De kan grundet deres lange erfaring hurtigt spotte, hvis det dansk-tyske samarbejde mere kommer til udtryk på ansøgningspapiret end i virkeligheden.

Billede øverst: (til venstre) Nathalie Gerstle, medlem Kulturfaggruppe, Kreis Nordfriesland i samtale med Lotte Urfe, medlem Kulturfaggruppe, Tønder Kommune (til højre)

Billede nede: Medlemmer Kontaktfaggruppe(fra venstre): Jens Juhl, Aabenraa Kommune, Thomas Dau-Eckert, Stadt Flensburg, Kim Klit Nielsen, Haderslev Kommune, Povl Callesen, Sønderborg Kommune

Af og til skal der formidles mellem politik og forvaltning

De mange ansøgninger til KulturDialog projektet skyldes, at kendskabet til puljen spredt sig som ringe i vandet, og at de øvrige støttemidler i kommuner, Kreise og byer i Region Sønderjylland-Schleswig er blevet mindre i de seneste år med nedskæringer, fortæller de to kulturpersoner samstemmende. Der spares overalt, og det gør, at politikerne selv er meget opmærksomme på at hente finansiering til kulturprojekter gennem KulturDialog. Men et Interregprojekt som KulturDialog kan ikke bruges til at finansiere alt, så af og til skal vi som forvaltning i dialog med politikerne for at forklare, hvad der er muligt at støtte med KulturDialogprojektet, forklarer Helle Barsøe.

Politikerne er dog meget lydhøre over for argumenterne fra deres fagforvaltninger, og både Claudia Koch og Helle Barsøe fremhæver det gode samarbejde mellem den dansk-tyske kulturfaggruppe og kulturpolitikere i Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig. Politikerne lytter til vores faglige vurderinger af, hvad der bør støttes og under hvilke betingelser, fremhæver de begge.

"Egentlig kan jeg på nogle måder godt blive lidt ked af, at det dansk-tyske kultursamarbejde har vokset sig så stort i de sidste år," udbryder Helle Barsøe overraskende. Hun forklarer, at det stigende fokus på det grænseoverskridende kultursamarbejde bl.a. har betydet, at den ellers så korte informationsvej mellem parternes kulturkonsulenter og kulturpolitikere i de sidste år er blevet lidt længere. Nogle af parterne bag Region Sønderjylland-Schleswig har nemlig valgt, at det skal være deres kulturchefer og ikke længere kulturkonsulenter, der sidder i Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig sammen med kulturpolitikere.

Godt samarbejde mellem den dansk-tyske kulturfaggruppe og kulturpolitikere i kulturudvalget

"Det forventes, at politikerne tager beslutningerne på bedste grundlag. Det var mere optimalt, dengang politikerne i deres behandling af projektsøgninger kunne få deres information direkte fra kulturkonsulenterne i deres forvaltning. Som kulturkonsulent er det jo dig, der har kontakten til kulturaktørerne. Nu er det hele blevet mere bureaukratisk," bemærker Helle Barsøe.

Det er i detaljerne, at vi er forskellige

At det tager dobbelt så lang tid at planlægge et dansk-tysk projekt som et rent dansk-dansk eller tysk-tysk projekt, er de to kulturkonsulenter helt enige om. Der er kulturelle forskelle på, hvordan man griber tingene an, og derfor tager det bare længere tid, slår Claudia Koch fast, men understreger, at det jo så bliver bedre næste gang, for så ved man, hvad der skal tages hensyn til.

Det er typisk med hensyn til planlægning af detaljerne, at projektpartnerne glemmer at snakke sammen. Det kunne f.eks. være i forbindelse med et skoleprojekt, hvor partnerne er enige om, hvad projektet i hovedtræk skal gå ud på, men de har lige glemt af afklare, hvornår de skal komme videre med planlægningen. Danske lærere har let ved at få fri til projekter og møder i arbejdstiden, hvorimod det på den tyske side forventes, at lærerne gør mere efter arbejdstid, forklarer Helle Barsøe.

Vores råd til kulturaktørerne må være, at man ikke må være så høflige over for hinanden, at man undgår at tale om forskelle og forskellige forventninger, bemærker de to kulturpersoner samstemmende.

Sprog som barriere nr. 1

Hvis Claudia Koch og Helle Barsøe kunne få lov til at være politikere for en dag, ville de begge prioritere projekter, der især giver børn og unge et bedre kendskab til nabosproget. Manglende sprogkundskaber er stadig den største hæmsko for dansk-tyske projekter, er de begge enige om. Det er typisk, at projektsøgere leder efter en person, der kan det andet sprog, når de skal sammensætte deres projektgruppe, fortæller Claudia Koch.

Helle Barsøe er kulturkonsulent ved Center for Kultur, Sønderborg Kommune. Hun var med til at starte den dansk-tyske kulturfaggruppe i starten af 90'erne. Faggruppen hedder nu Kulturfaggruppe Sønderjylland-Schleswig og er administrativ styregruppe for KulturDialog projektet.

"Min vision er helt klart, at vi får et stort sprogprojekt som Professor dr. ABC for hele regionen, så børn på en legende måde kan få lyst til at lære nabosproget. Det vil være godt ikke bare for kulturprojekter men også i løbet af få år give et sammenhængende arbejdsmarked," fastslår Helle Barsøe, og hendes tyske kollega bekræfter energisk. Det er et problem, at undervisningen i dansk på den tyske side ikke er gennemgående for de små klasser og op i de store klasser, forklarer Claudia Koch.

Undervisning i nabosproget er en nødvendig investering, konkluderer begge kulturkonsulenter og efterlyser mere politisk handling på området.

Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig en vigtig milepæl

"Hvordan vil I beskrive udviklingen på kulturområdet i de sidste år?" De to kulturkollegaer sukker dybt til spørgsmålet, og det er tydeligt, at de lige har brug for et øjeblik, før de kan sætte ord på den omfattende proces, som det grænseoverskridende kultursamarbejde har været igennem de sidste tre år. Arbejdet for at blive kulturhovedstad 2017 har fyldt rigtig meget, og det samme har også processen mod Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig.

"På forvaltningsniveau har vi haft virkelig mange møder om organisering af fremtidens kultursamarbejde, og der er gjort et kæmpe arbejde for at indrage alle niveauer: Politik, forvaltning og kulturaktører. Processen har været lang, men det har også været nødvendigt med megen dialog. På tysk side kendte vi ikke til begrebet kulturaftale. Nu skal vi have udfyldt kulturaftalen med konkret indhold og fået skabt nogle gode projekter, der kan komme hele grænseregionen til gode," forklarer Claudia Koch. Og Helle Barsøe supplerer, "...og vi skal have skabt et kulturaftalesekretariat, der har fingeren på pulsen, den gode kontakt til kulturaktørerne og følger godt med i de kulturelle tendenser både i regionen og uden for regionen".

Claudia Koch er kulturmedarbejder ved Kulturstiftung Schleswig-Flensburg og har været medlem af Kulturfaggruppe Sønderjylland-Schleswig siden 2007.

Stadig behov for en pulje til støtte af mikroprojekter

Selvom der med den dansk-tyske kulturaftale er kommet flere støttemidler til kulturprojekter over grænsen, er Helle Barsøe og Claudia Koch enige i, at der fortsat er behov for en pulje som KulturDialog, der kan støtte dansk-tyske mikroprojekter. Kulturaftalen vil fortrinsvis kunne støtte de store dansk-tyske projekter, men vi har stadig brug for en pulje til støtte af de små og mindre projekter. "Måske har projektaktørerne kun behov for støtte til transport, men uden disse støttemidler bliver projektet ikke til noget," slår Claudia Koch fast og overvejer med sin kollega, hvordan et fremtidens KulturDialog projekt kan organiseres så ubureaukratisk som muligt. "Jeg synes nu stadig, at vi skal stille krav til projektsøgerne om, at de skal forklare, hvad de vil med pengene. Det er ikke nok at vide, at de går til transport over grænsen," siger Helle Barsøe til sin kollega. Den livlige snak, der følger om fremtidens pulje, vidner om det tætte og åbne samarbejde, der er mellem kulturforvaltningerne på den danske og tyske side. Her ved man, at det er i detaljen, at forskellene findes, og derfor diskuteres der gerne længe og engageret.

KulturDialog

– et projekt med mange facetter

Hvad har en argentinsk tango til fælles med en festival om sten? Måske ikke ret meget – og så dog. For begge projekter skaber dialog hen over den dansk-tyske grænse og har fået støtte gennem KulturDialog-puljen.

Men KulturDialog er ikke kun en støttepulje. Projektet KulturDialog består af 4 søjler: en kultur- og netværkspulje for Region Sønderjylland-Schleswig, hjælp til opstart af Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig, støtte til en forbedret kulturmarkedsføring over grænsen og den årlige åbne Regionskonference.

Dansk-tysk kulturpulje
Kultur bringer borgerne sammen, og et af de vigtigste formål med KulturDialog er netop at give mulighed for borgerne i Region Sønderjylland-Schleswig til at få fælles kulturoplevelser og lave grænseoverskridende projekter sammen.

Dansk-tyske projekter kræver dog ofte mere forberedelsestid og planlægning end rent danske projekter. Pengene i KulturDialogpuljen er derfor ment som en hjælp, så kultur- og fritidsaktører i regionen har mod på at lave projekter, der ikke bare er nyskabende men også dansk-tyske.

I løbet af de tre år, som KulturDialog projektet løber, står der 4,8 mio. kr. til rådighed i puljen. Disse penge kan bevilliges til projekter indenfor områderne kultur, sprog, børn, unge og fritid. En aktuel liste over bevilgede projekter kan findes på hjemmesiden www.kulturfokus.dk eller www.kulturfokus.de.

Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig
Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig blev formelt underskrevet den 10.4.2013. Det er Kreis Nordfriesland, Kreis Schleswig-Flensburg, Stadt Flensburg og kommunerne Haderslev, Sønderborg, Tønder og Aabenraa samt Region Syddanmark, der sammen indgår aftalen med Kulturministeriet bakket op af Land Schleswig-Holstein. Men forud for underskrivelsen er der ydet et stort arbejde for at få denne nyskabende aftale i hus. Der har været holdt mange møder og er blevet afklaret forventninger.

Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig har været politisk tovholder for hele processen hen mod en fælles grænseoverskridende kulturaftale. Udvalget besluttede at et af hovedformålene med KulturDialog skulle være at hjælpe med at få kulturaftalen på plads.

Dansk-tysk markedsføring
Efterhånden er der flere og flere kulturaktører, der kan og vil tænke hen over grænsen, når de laver projekter. Men dansk-tyske projekter skal også markedsføres, og derfor har KulturDialog i samarbejde med Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig udviklet en fælles dansk-tysk markedsføringsplatform under navnet Kulturfokus. Målet er, at borgere og besøgende i Region Sønderjylland-Schleswig får øjnene op for de muligheder og tilbud, der er i nabokommunerne og på den anden side af grænsen.

KulturDialog – et projekt med mange facetter

Åben Regionskonference

En gang årligt i årene 2012-2014 mødes politikere, forvaltningsfolk og borgere for at udvikle nye impulser til samarbejdet i Region Sønderjylland-Schleswig. Den åbne Regionskonference finansieres som en del af KulturDialog projektet. Via blog, Facebook og Region Sønderjylland-Schleswigs hjemmeside opfordres borgerne i regionen til debat og til at komme med ideer til planlægning og indhold i konferencen. I 2012 deltog 242 i konferencen. De mange ideer og spørgsmål, der kommer frem under konferencen, arbejdes der videre med på politisk og forvaltningsniveau i Region Sønderjylland-Schleswig. Nærmere informationer om den åbne Regionskonference kan findes på www.region.dk.

Partnerne bag KulturDialog

KulturDialog er et projekt under EU's Interreg-4a-program Syddanmark-Schleswig-K.E.R.N. Det er de fire sønderjyske kommuner, Aabenraa, Sønderborg, Tønder og Haderslev, samt Kreis Nordfriesland, Kreis Schleswig-Flensburg og Stadt Flensburg, der er partnere i projektet. Projektet modtager desuden støtte fra Ministerium für Justiz, Kultur und Europa des Landes Schleswig-Holstein og Kulturministeriet.

Organisation

Koordineringen af KulturDialogs mange opgaver varetages af projektsekretariatet. Projektsekretariatet, der er placeret på Regionskontoret i Padborg, arbejder til daglig tæt sammen med kulturkonsulent Helle Barsøe fra Sønderborg Kommune. Sønderborg Kommune er leadpartner i KulturDialogprojektet og tager sig også af projektets regnskab.

Medlemmerne i Kulturfaggruppe Sønderjylland-Schleswig spiller en meget vigtig rolle i KulturDialog projektet. I faggruppen sidder kulturkonsulenter fra de syv partnere bag projektet samt fra Ministerium für Justiz, Kultur und Europa des Landes Schleswig-Holstein og Region Syddanmark. Faggruppen er administrativ styregruppe for KulturDialog.

Faggruppen giver anbefalinger til politikkerne i Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig, når der modtages projektansøgninger indenfor kulturområdet. Faggruppen bidrager også til udviklingen af markedsføringsstrategien, og medlemmerne informerer og rådgiver om KulturDialog i deres egne forvaltninger og til borgerne.

Kontaktfaggruppens medlemmer udgøres af børne- fritids- og skolekonsulenter fra de syv partnere. På faggruppens møder udveksler medlemmerne erfaringer og ideer til, hvordan det grænseoverskridende samarbejde kan styrkes mellem regionens foreninger og skoler. En af faggruppens vigtigste opgaver er at give anbefalinger til udvalget, når der modtages projektansøgninger indenfor områderne skole, sport og fritid.

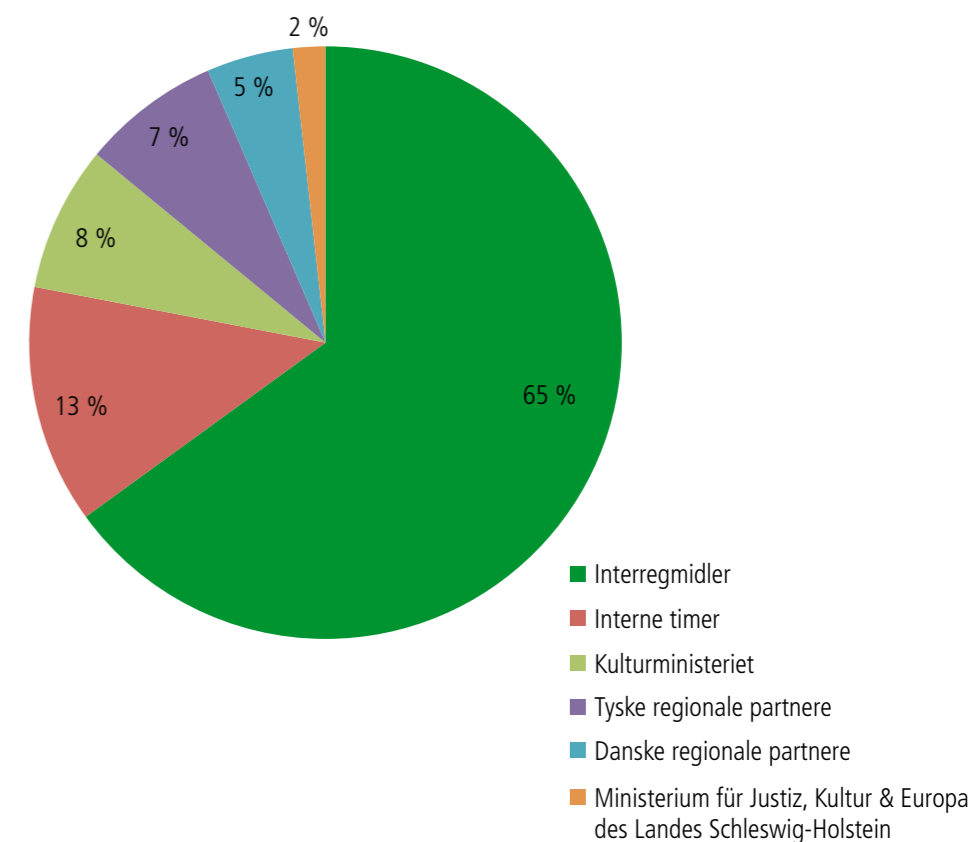
Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig er politisk styregruppe for KulturDialog og består af de syv partners kulturudvalgsformænd samt yderligere en kulturpolitiker og et forvaltningsmedlem fra hver partner. Desuden er regionens tre mindretal, Region Syddanmark og Ministerium für Justiz, Kultur und Europa des Landes Schleswig-Holstein repræsenteret.

Udvalget lægger den politiske linje for den fælles dansk-tyske kulturpolitik i Region Sønderjylland-Schleswig, bevilliger ansøgninger og godkender markedsføringsstrategien.

KulturDialog fortsat vigtig

KulturDialog startede den 1.4.2011 og løber til den 30.6.2014. Heldigvis er der både forvaltningsmæssigt og politisk en stor forståelse for, at der også fremtidigt er brug for et projekt som KulturDialog til at støtte og rådgive kulturaktørerne i Region Sønderjylland-Schleswig. KulturDialog hjælper grænseoverskridende mikroprojekter på vej, og netop de små samarbejdsprojekter er med til at få nye aktører til det dansk-tyske samarbejde.

Finansiering KulturDialog hele projektperioden

Organisation

Sekretariatets medarbejdere
Fra venstre Anne-Mette Olsen, Angela Jensen,
Christiane Ritter, Anna Kindberg

Hjælp til selvhjælp Projektsekretariat

Rådgivning er et kerneområde

KulturDialogs projektsekretariat mødes med mange aktive projektaktører i løbet af et år. Nogle er så erfarne, at opgaven blot består i en feedback på selve ansøgningen. Ved andre projekter er der brug for hjælp til at finde en partner, at udarbejde et budget, at strukturere ideen og meget mere. Rådgivning er derfor et meget vigtigt element i KulturDialog, og især nye aktører i dansk-tysk samarbejde har brug for hjælp og sparring.

Heldigvis er KulturDialog sekretariatet ikke alene om at rådgive. Kultur- og fritidskonsulenter hos partnerne bag projektet gør også et stort arbejde for at informere og rådgive om dansk-tysk samarbejde.

Workshops, seminarer og oplæg

Hvordan kommer jeg fra ide til projekt? Hvad med afregningen? Og markedsføringen? Der er mange spørgsmål, der skal afklares, for at et projekt lykkes. Derfor har KulturDialog ved flere lejligheder hentet kompetente oplægsholdere til at dygtiggøre kulturaktører. Ved disse arrangementer skabes der også nye netværk og dermed nye projekter i en aktiv region.

Citater fra undersøgelse udarbejdet af Katrin Stöhner, Universität Flensburg, som led i hendes kandidatafhandling.

„Det er altid en fornøjelse at kontakte kontoret, og svartiderne er altid meget korte. Man får forklaringer og hjælp med det samme, og man kan tydeligt mærke, at medarbejderne ved, hvad de har med at gøre. Vi har fået støtte til to mindre projekter, og vi har ikke været ude for at måtte vente på et svar – 100 % tommelen op.“

„Medarbejderne på Regionskontoret var meget hjælpsomme og effektive. Det kunne ikke være gjort bedre.“

„Tilfreds: flinke, hjælpsomme, kompetente.“

Markedsføring er nøglen til kultur uden grænser

KulturDialog arbejder for bedre grænseoverskridende markedsføring af kultur

Gennem kulturpuljen har KulturDialog med succes givet støtte til grænseoverskridende mikroprojekter og kulturarrangementer. Men ikke alene det. En af de vigtigste opgaver for KulturDialog har været arbejdet for en bedre markedsføring af kulturen i grænselandet.

Siden oprettelsen af Region Sønderjylland-Schleswig i 1997 har det været et stort ønske blandt politikere og kulturaktører, at der blev etableret en grænseoverskridende kulturhjemmeside med en kulturkalender for hele grænseregionen. Som en del af KulturDialog er der derfor afsat penge og ansat personale til at arbejde for disse mål i samarbejde med Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig og Kulturfaggruppe Sønderjylland-Schleswig. Den nedsatte marketingsgruppe er ansvarlig for alle aktiviteter under marketingsbrandet Kulturfokus.

Et andet mål for KulturDialog er at hjælpe med til, at kulturbrugere bliver mere mobile og interesser sig mere for kulturarrangementer på den anden side af grænsen. Netop derfor blev udgivelsen af magasinet Kulturfokus hurtigt besluttet. I magasinet behandles kulturarrangementer, kulturinstitutioner og dansk-tyske projekter. Også kulturaktører og kendte personer i det kulturelle liv præsenteres. Til dato er der udkommet i alt fire magasiner, som ligger gratis fremme i kulturinstitutioner i et oplag på ca. 10.000 stk. Hvis du er interesseret i at få tilsendt magasinet gratis også fremover, kan du henvende dig til KulturDialog sekretariatet.

Kulturfokusermagasinet er på flere måder noget helt særligt for grænselandet. Det er første gang, at et dansk-tysk kulturmagasin udkommer regelmæssigt, og der bliver præsenteret et helt nyt sprogkoncept. Artiklerne er skiftevis på dansk og tysk og oversættes ikke slavisk, men der bliver derimod skrevet en kort sammenfatning på det andet sprog. Redaktionen bag

magasinet håber, at lysten til at lære det andet sprog styrkes, når man lægger mærke til, hvor nemt nabo-sproget faktisk er at læse.

At det ikke altid er helt nemt at lave et magasin for borgerne fra begge sider af grænsen, vidner de mange møder i redaktionsgruppen om. "Det er en udfordring at lave et produkt som virker på begge sider af grænsen – sprogligt, grafisk og kulturelt; der findes stadig mange forskelle! Og nogle gange er det bare en smagssag", fortæller Christiane Ritter fra redaktionsgruppen bag magasinet.

En fælles hjemmeside for kulturen i grænselandet

Der findes mange dansk-tyske hjemmesider for grænselandet, men der har længe manglet en kulturportal, hvor kulturbrugere kan finde aktuelle oplysninger om arrangementer, og kulturaktører kan finde informationer om netværksmøder, støttemuligheder og de kulturelle tendenser i Danmark og Tyskland. Sommeren 2012 var det endelig så vidt. Den hidtidigt danske kulturportal www.kulturfokus.dk, der blev oprettet gennem Den Sønderjyske Kulturaftale, fik sig en søsterportal i form af www.kulturfokus.de

Den nye hjemmeside drives af Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig og KulturDialog og er tænkt som en langtidsholdbar kulturportal for Region Sønderjylland-Schleswig.

Den redaktionelle linje for Kulturfokushjemmesiden er, at det ikke er alle nyheder, der oversættes til det andet

sprog, og at indholdet forsøges tilpasset læsernes kulturelle baggrund. "Vi kan ikke bare oversætte en dansk tekst og så regne med, at den tyske læser forstår, hvad der menes. Hvis vi på dansk skriver, at den kendte sanger Thomas Helmig kommer til Sønderborg og spiller en række af sine største hits, bliver vi på tysk nødt til at komme med informationer om, hvem Thomas Helmig er, genren og hans status som sanger i Danmark. Vi skal hele tiden tænke ud fra to kulturelle tanksæt", opsummerer Christiane Ritter.

Kulturaktører fra Region Sønderjylland-Schleswig har selv mulighed for at gøre opmærksom på arrangementer på hjemmesiden www.kulturfokus.de og www.kulturfokus.dk

Mediekooperation øger synligheden

Allerede i projektets første år indgik KulturDialog et mediasamarbejde med det grænseoverskridende avisprojekt *Unter Nachbarn/ Blandt Naboer*. KulturDialog leverer i den forbindelse en tosproget ugentlig kulturkalender. Her præsenteres mikroprojekternes offentlige arrangementer som kulturtip. På den måde er KulturDialog blevet synlig hver uge i dagbladene *sh.z*, *Flebsborg Avis*, *Der Nordschleswiger*, og *Jydske Vestkysten*, og et lille delmål mod en kulturkalender for hele grænselandet er nået.

Netværk og Kooperation som marketingværktøj

KulturDialog har sat sig som opgave at støtte og tage initiativ til netværk mellem kulturaktører og kulturinstitutioner og dermed fremme kommunikationen på tværs af grænsen. Til det formål blev der i 2012 bl.a. for første gang afholdt en offentlig Regionskonference, som alle borgere var inviteret til at deltage i. Forud for konferencen havde borgerne mulighed for via en blog at tage del i forberedelserne og komme med idéer. KulturDialog har endvidere gennemført mindre arrangementer, bl.a. om pr-arbejde, brug af Kulturfokus' hjemmeside, udarbejdelse af budgetter samt fundraising.

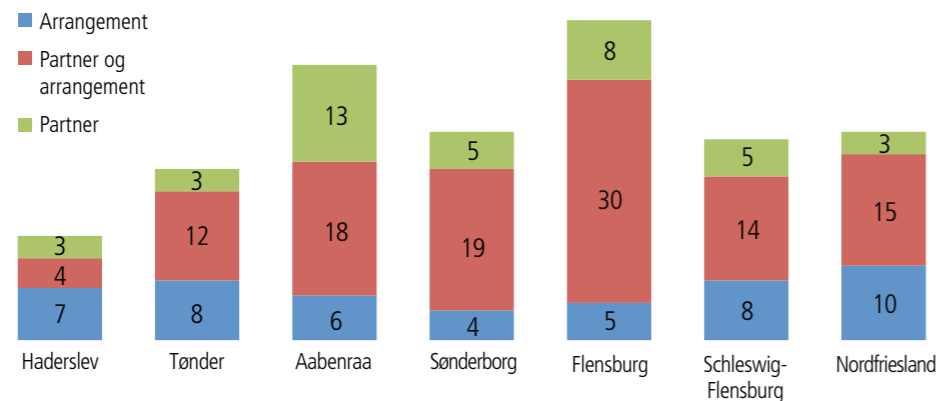
Statistik

KulturDialogs mikroprojekter i tal

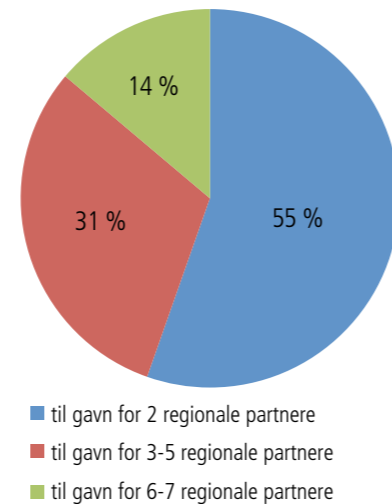
Til glæde for alle

Når politikerne i Kulturudvalg Sønderjylland-Schleswig bevilger penge, så er det til gavn for hele Region Sønderjylland-Schleswig. Aktører fra hver af de syv regionale partnere (Kommunerne Aabenraa, Sønderborg, Tønder og Haderslev samt Kreis Nordfriesland, Kreis Schleswig-Flensburg og Stadt Flensburg) er involveret i mellem 14 og 43 projekter. [Grafik 1]. De enkelte projekter kommer langt omkring i regionen. Næsten halvdelen af projekterne har partnere eller arrangementer i tre eller flere af regionens syv partners geografiske område. [Grafik 2]

Grafik 1: KulturDialog projekter geografisk fordeling af aktiviteter

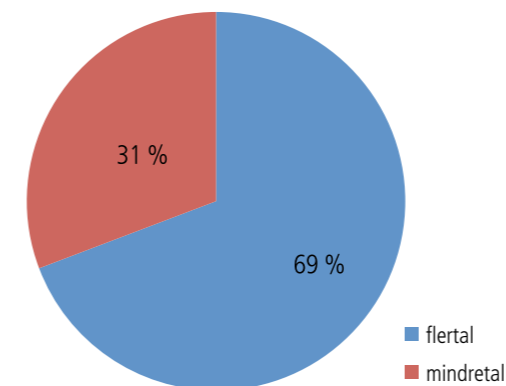
Grafik 2: Hvor mange regionale partnere har fordel af mikroprojekterne

Regionale lokomotiver

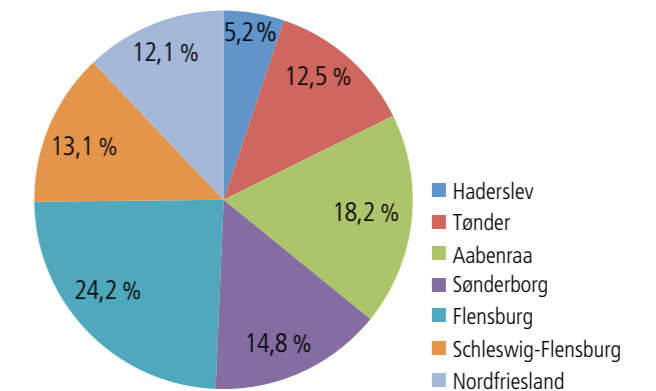
Aktører i Aabenraa Kommune og Stadt Flensburg er involveret i flest projekter, men de kreative aktører herfra er samtidig også oftere end andre partnere involveret i projekter, hvor der ikke finder arrangementer sted i deres egen by eller kommune [Grafik 1]. Også de regionale mindretal er gode til at starte projekter op. I næsten en tredjedel af alle KulturDialog-projekter er en eller flere mindretalsinstitutioner med som partnere [Grafik 3].

Grafik 3: Fordeling mindretal/flertal projekter*

* Kun de projekter, hvor mindst en af mindretallets institutioner er partner, er talt med.

Grafik 4: Geografisk fordeling af støttesummer

Alle vinder

Aabenraa og Flensburg har fået del i den største del af midlerne, [3b] mens Haderslev har fået mindst. De øvrige partnere har fået nogenlunde lige meget. Men alle partnere har grund til at være tilfredse, for alle får flere midler til projekter, end de rent faktisk betaler til KulturDialog projektet.

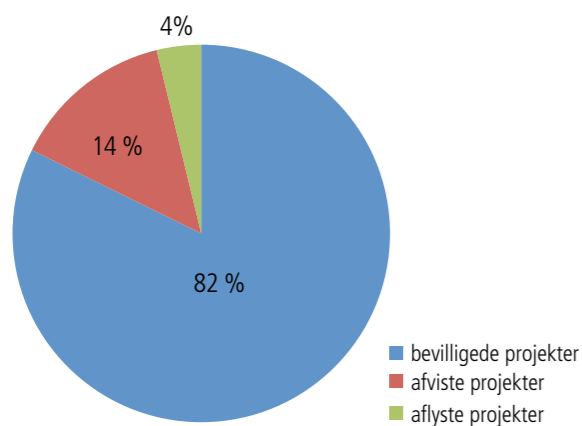
Statistik

KulturDialogs mikroprojekter i tal

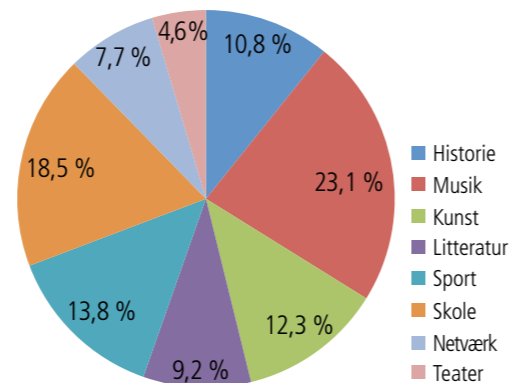
Grænseløs kultur

Der er næsten ikke grænser for, hvad der kan støttes med KulturDialog-midler og kun få har måttet gå forgæves. Af de 79 ansøgninger, der er kommet ind, har kun 14% af projekterne fået nej til støtte. [Grafik 5]. Især har skole- og musikaktører været flittige ansøgere [Grafik 6]. Men der er givet penge til en bred vifte af projekter.

Grafik 5: Bevilligede/afviste projekter

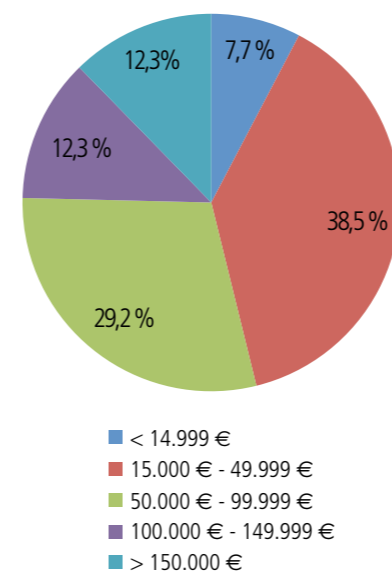

Grafik 6: Projekter fordelt på typer (2011, 2012 og 2013) procent af det samlede antal projekter

Der er regionale forskelle på, hvilken type projekter aktørerne har stablet på bænke. Sønderborg og Schleswig-Flensburg er med i mange sportsprojekter, mens Tønder og Haderslev er med i flest skoleprojekter. I Nordfriesland har kunsten været i højsædet. Næsten alle områder har dog haft projekter indenfor alle genrer. [6b].

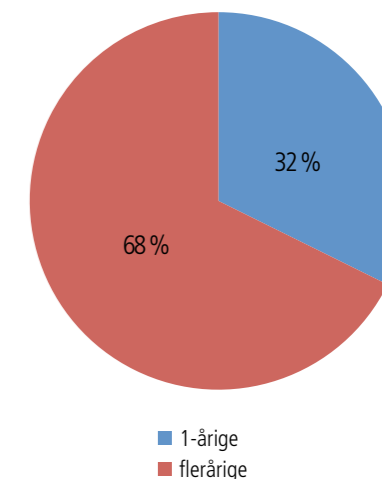
Grafik 8: Støttesum pr. projekt 2011, 2012 og 2013 i procent af det samlede antal projekter

Store og små projekter

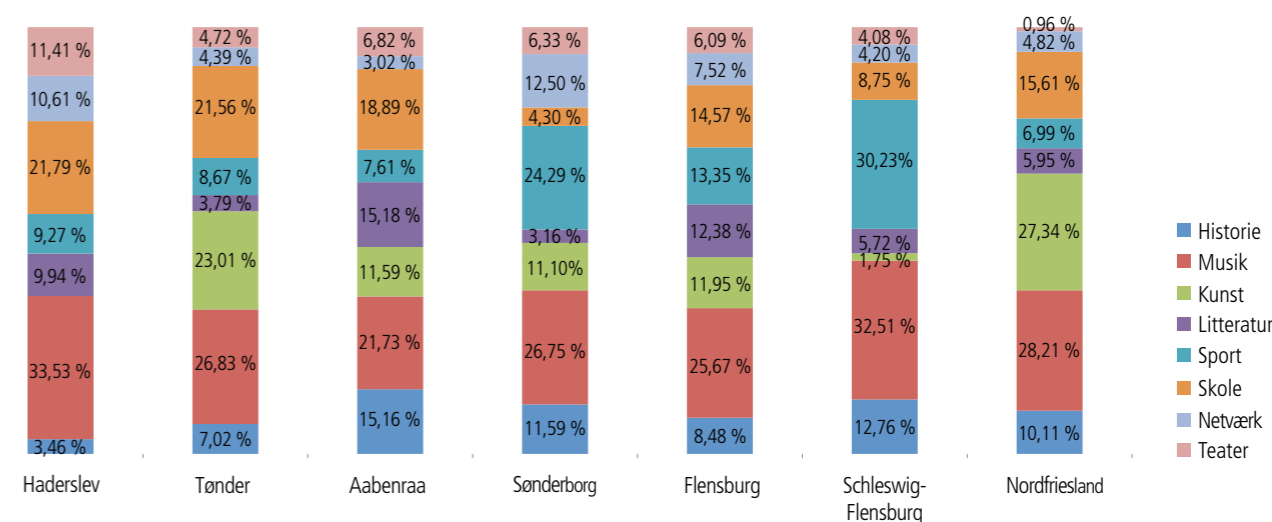
Det mindste projekt har fået godt 3.000 kr., det største har fået 312.000 kr. fordelt over 2 år. Det mest almindelige er, at et projekt får mellem 15.000 og 50.000 kr. [Grafik 8] Hvis man sammenligner med det tidligere Interreg-projekt Kulturbro-Kulturbrücke er det tydeligt, at de enkelte projekter får lidt flere midler end tidligere. Det hænger blandt andet sammen med, at der ligeledes er flere projekter end tidligere, der er to- eller treårige [Grafik 9].

Grafik 9: Fordeling 1-årige/ flerårige projekter

Fælles for alle projekterne er dog, at de har bidraget til at skabe et rigere kulturliv over grænsen, hvilket netop er målsætningen med kulturpuljen.

Grafik 7: Projekttyper

Billeder siger mere end ord

Hvad er det særlige ved grænseoverskridende projekter? Det kan være lidt svært at beskrive den energi og stemning, der opstår i mange af de grænseoverskridende projekter.

Og da billeder tit siger mere end ord, er der blevet lavet en række korte videofilm fra forskellige støttede mikroprojekter. Videoerne fra arrangementer som tangoballet, teaterprojektet RotAsia, underskrivelse af Kulturaftale Sønderjylland-Schleswig på Schifffahrtsmuseum i Flensburg, StenARTer, StarJam og dansk-tysk musikskoledag kan ses på Kulturfokus' hjemmeside. Det har derved været muligt at dokumentere mikroprojekterne direkte, og samtidig er kendskabet til Kulturfokus' hjemmeside og KulturDialog blevet mere udbredt. Videoerne er bl.a. markedsført via Kulturfokus' Facebookside og i KulturDialog-Forum.

Region Sønderjylland-Schleswig - Regionskontor & Infocenter - Projektsekretariat KulturDialog
Lyren 1 - DK-6330 Padborg - Tel.: +45 74 67 05 01 - kulturdialog@region.dk

www.region.dk - www.pendlerinfo.org - www.kulturfokus.dk